

2023

JAAAR
VERSLAG

SONNENBORGH
MUSEUM • STERRENWACHT

INHOUD

Woord vooraf	01
Bericht van het bestuur	04
Uitgelicht	06
Bezoek, aanbod en activiteiten	10
Educatie	12
Projecten	14
Marketing & communicatie	16
Bedrijfsvoering	20
Samenwerking	22
Onderzoek en ontwikkeling	27
Organisatie	31
Dank aan partners	35
Bijlagen	
Financieel overzicht	36

WOORD VOORAF

Met veel trots en plezier hebben we dit jaarverslag 2023 samengesteld. Want 2023 was een jaar met verschillende hoogtepunten. We braken door een magische barrière van 32.000 bezoekers, een record voor Sonnenborgh. We ontvingen het Kidsproof keurmerk, een belangrijke waardering van onze jonge bezoekers. Onze sales activiteiten en omzet groeide naar een ongekend hoogtepunt voor Sonnenborgh. Met opgeschaalde kijkavonden konden we nog meer bezoekers per avond ontvangen.

Kortom, veel om verheugd over te zijn. En goed om te constateren dat we de moeilijke Covid-jaren nu toch echt achter de rug hebben. We voorzien veel goede ontwikkelingen ook voor het komend jaar.

Maar, zoals dat gaat schrijf je een voorwoord aan het einde van het maken van een jaarverslag en op een ogenblik dat de wereld er soms heel anders uitziet dan het jaar ervoor.

Ik schrijf dit voorwoord op het moment dat in ons land de cultuur en de wetenschap steeds verder onder druk komen te staan. Er is reden tot zorg over grote vraagstukken (zoals klimaatverandering en vertrouwen in de wetenschap) waar we als samenleving voor staan. Daarom ben ik er vooral trots op dat we in 2023 met een nieuwe missie en visie, die door velen goed wordt ontvangen, een antwoord proberen te formuleren op juist die vraagstukken en de rol die musea en cultuur in het algemeen kunnen – wat mij betreft moeten – spelen in deze tijd. Ik kijk daarom in dit voorwoord graag samen met u naar de nieuwe koers van Sonnenborgh.

In 2023 heeft Sonnenborgh een nieuwe missie en visie ontwikkeld voor de komende jaren. Sonnenborgh ontwikkelt zich door tot het Observatorium van verleden én toekomst. In onze visie en toekomstperspectief richten we ons op de drie pijlers van Sonnenborgh: de sterrenwacht, het museum en de locatie. De sterrenwacht blijft de grootste publiekssterrenwacht van Nederland met een programma-aanbod dat onderscheidend blijft, ook in tijden waarin via digitale media steeds beter beeld over de kosmos de huiskamers binnenkomt. De ervaring van het zelf kijken blijft daarin leidend. Het museum ontwikkelt zich door, met een profiel waarin het nog meer een plek van exploratie, onderzoek en gesprek wordt. De locatie wordt nog meer dan nu een ontmoetingsplek voor publiek en professionals rond onze oude en nieuwe kernthema's (astronomie, weerkunde, klimaat en planetaire gezondheid). We werken in ons publieksprogramma met drie varianten: door ons gemaakt, samen gemaakt, door anderen gemaakt. We nodigen nadrukkelijk derde partijen uit om samen met ons te programmeren.

De oprichter van Sonnenborgh en het KNMI - Christophorus Buys Ballot schreef rond 1850: **“Sonnenborgh (Utrecht) moet worden een centraal observatorium van Europa.”**

Wij pakken die opdracht weer op en werken toe naar Sonnenborgh dat het observatorium voor verleden en toekomst wordt.

Onze droom is dat Sonnenborgh zich ontwikkelt tot een plek waar je naast het verleden ook de (planetaire) toekomst kunt ontdekken, onderzoeken en verbeelden. Sonnenborgh heeft het vermogen om een levend stadslaboratorium of observatorium te worden gericht op kosmische en planetaire perspectieven waarmee we onze plaats in de wereld beter begrijpen en waarderen. In een tijd van polycrisis - klimaat, economie, democratie - en de noodzaak om nieuwe realiteiten aan te gaan en te creëren, kan ons observatorium een moreel kompas bieden in termen van onze relatie tot de planeet, tot het leven, en de brug zijn tussen kennis, wetenschap en verbeelding. Een plek waar we samen leren, ontdekken en verbeelden, en waar we een nieuwe en meer verbindende betekenis kunnen geven die past in deze tijd.

Aan een opgefriste missie en visie verbinden we een aantal strategische doelstellingen.

We willen:

- Meer werken vanuit maatschappelijke relevantie en verbinding tussen wetenschappers, stakeholders en publiek;
- Vernieuwen op programma inhoud en ons steviger positioneren via (strategische) programma ontwikkeling waarin we onder andere de culturele gemeenschap in de stad Utrecht, de gemeente, de Universiteit Utrecht en het KNMI als belangrijke stakeholders zien;
- Nieuwe partnerships aangaan en kijken naar research partnerships met academische partners rond wetenschapscommunicatie en educatie;
- Ons ondernemerschap verder ontwikkelen in reguliere verhuur maar ook via speciale programma-arrangementen bijvoorbeeld gericht op businessclubs en het ontwikkelen van thematische communities.

Met deze nieuwe koers denken we een belangrijke stap te zetten in het versterken van Sonnenborgh, waarin Sonnenborgh geworteld blijft in haar (wetenschappelijke) historie en nog onmisbaarder wordt voor de toekomst.

Ik wens u veel leesplezier!

Giovanni Stijnen – directeur

BERICHT VAN HET BESTUUR

Met de coronaperiode nu inmiddels achter ons, kunnen we als bestuur eindelijk weer terugkijken op een redelijk normaal museumjaar. De sinds de coronatijd sterk toegenomen -en nu ook stabiele- bezoekerscijfers, alsmede de implementatie van diverse nieuwe activiteiten, stemde tot tevredenheid.

Sonnenborgh is een gezonde organisatie met een stevig fundament om zich verder te ontwikkelen tot een belangrijke maatschappelijke waarde in de stad Utrecht. Het afgelopen jaar hebben het bestuur en de directeur nauw samengewerkt in het formuleren van een toekomstvisie voor Sonnenborgh 2.0. We zijn van mening dat er in onze dynamische samenleving een grote rol voor musea ligt. Musea bieden een plek voor het vertellen van verhalen en het geven van duiding aan een steeds complexer wordende wereld. We zijn dan ook blij dat Sonnenborgh binnen de gemeente Utrecht nu onderdeel is van Kunst & Cultuur, waarmee nieuwe kansen op samenwerking ontstaan, zowel binnen Utrecht als met andere musea en op het vlak van ondernemen. Een inhoudelijk thema waar we de komende jaren onze pijlen op richten is het klimaat.

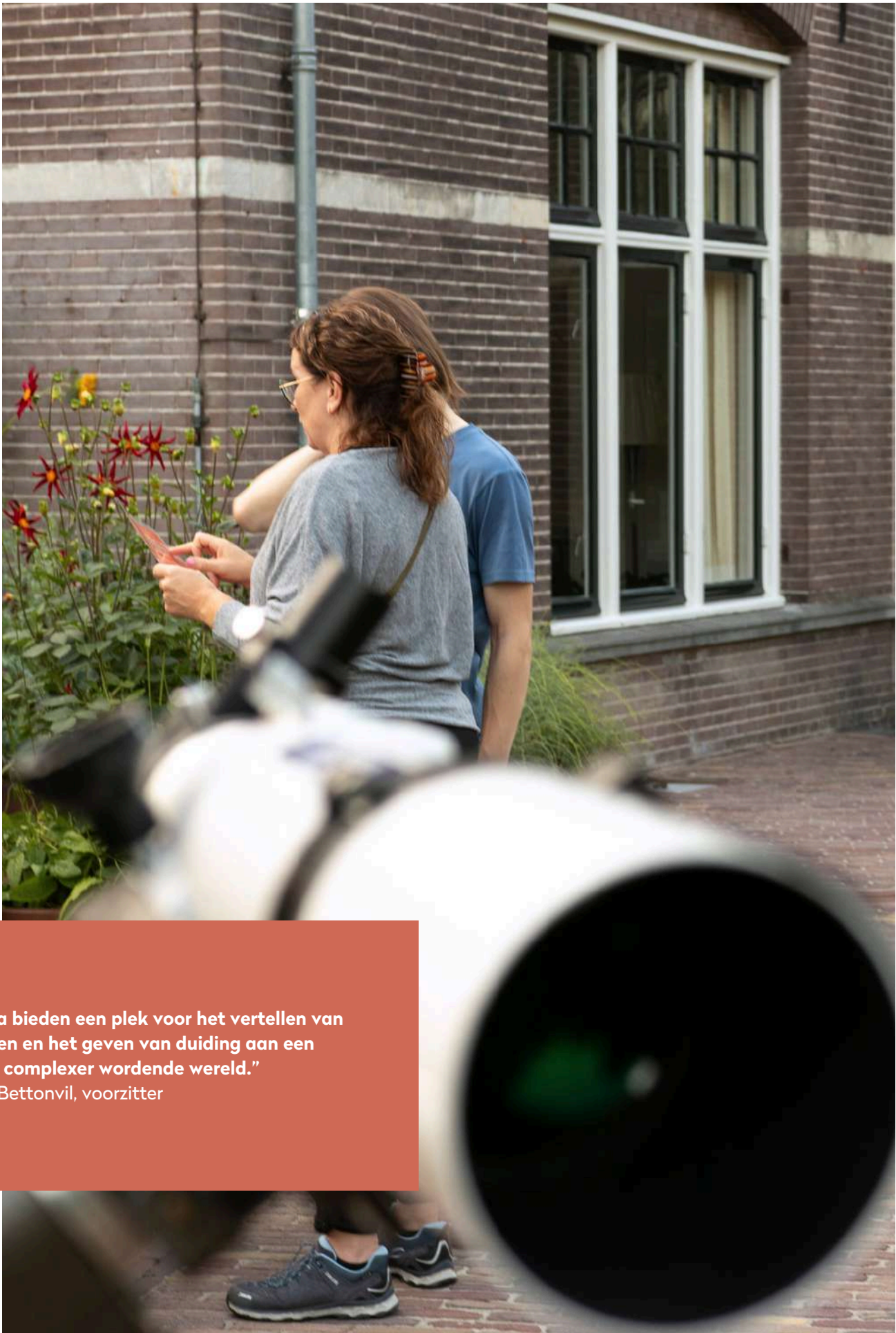
2023 kenmerkte zich ook door het verder op elkaar inspelen van het grotendeels nieuwe team, wat ook gepaard ging met een wisseling op het gebied van financieel en zakelijk leiderschap. Dit alles goed in lijn met de weg naar verdere professionalisering. We zijn trots op zowel het team als de vele vrijwilligers die Sonnenborgh zo bijzonder maken.

Governance bleef voor het bestuur een belangrijk focuspunt, waaronder een zelfreflectie op het functioneren van het bestuur en directie en goedkeuring van de vernieuwde statuten. Voorbereidingen werden getroffen voor het vinden van een nieuwe bestuursvoorzitter. Hierbij keken we opnieuw naar de noodzakelijke profielen binnen het bestuur. Het bestuur heeft zich ook ingezet voor de versterking van de Vriendenstichting, waarvoor twee nieuwe bestuursleden werden geworven.

We kijken met vertrouwen naar de toekomst. Sonnenborgh biedt vele aanknopingspunten voor het vertellen van betekenisvolle en verbindende verhalen.

Namens het bestuur,

Felix Bettonvil - voorzitter

“Musea bieden een plek voor het vertellen van verhalen en het geven van duiding aan een steeds complexer wordende wereld.”

- Felix Bettonvil, voorzitter

UITGELICHT

Fotograaf: Roy Keeris

OPEN MONUMENTENDAG EN OPEN TUINENDAG

Ook dit jaar nam Sonnenborgh weer deel aan Open Monumentendag en Open Tuinendag. Ons historische gebouw en tuin waren op deze dagen gratis toegankelijk voor bezoekers. Op Open Monumentendag vond de dansvoorstelling Dr. Jekyll and Mr. Hyde (hiphop-dans) door jonge makers Keshaw & Hamrio. Op Open Tuinendag waren er instap tuinrondleidingen.

MUSEUMWEEK: HET TWIJFELACHTIGE SPEKTAKEL

Tijdens de museumweek hebben we dit jaar geëxperimenteerd met wetenschapstheater. Ruud & Sjors waren op 7 april met de voorstelling Het Twijfelachtige Spektakel het hoofdprogramma van de avond. Het theaterstuk – vol humor maar met een serieuze kern – was een hit. Tezamen met een mini-college over het heelal en een planetariumvoorstelling was deze culturele avond een geslaagd experiment.

ONTVANGST 450.000STE BEZOEKER

28 november ontvingen we onze 450.000e bezoeker. En deze was wel heel speciaal; het was namelijk een schoolklas! De klas werd bij aankomst begroet door directeur Giovanni Stijnen. In een feestelijke sfeer kregen de jonge bezoekers de gelegenheid om een symbolisch lintje door te knippen. Daarna ontvingen zij, na een kort woordje van Giovanni, een mooi cadeau voor in de klas: een globe.

Fotograaf: Roy Keeris

ZOMERAVOND IN DE TUIN

Op 29 juli vond onze tweede editie van Zomeravond in de Tuin plaats. Er was muziek, tuinrondleidingen, planetariumvoorstellingen en natuurlijk konden bezoekers genieten van een drankje in onze prachtige tuin, met uitzicht over de Singel. Net als vorig jaar was deze editie een succes. Het evenement was uitverkocht en zowel bezoekers als vrijwilligers waren positief te spreken over het programma. Kortom: dit smaakt naar meer! Voor volgende jaren ontwikkelen we een opgeschaalde versie van de Zomeravond in de tuin.

OPSCHALEN KIJKAVONDEN

Vanwege het grote animo voor onze sterrenkijkavonden (zowel voor volwassenen als gezinnen), hebben de wens voor het verder opschalen van onze kijkavonden. Dit jaar hebben we in de maanden februari en maart twee verschillende concepten voor het opschalen getest. Met een positieve uitkomst tot gevolg: we kunnen opschalen naar een dubbel aantal bezoekers (van 35 naar 60), zonder dat dit de ervaring van de bezoeker en de vrijwilliger in de weg zit. Een prachtige uitkomst waar we erg blij mee zijn.

Vanaf het daaropvolgende kijkseizoen (beginnend in oktober 2023) hebben we opgeschaalde kijkavonden. Dit gaat tot nu toe erg goed. In 2024 moet – na feedback en reflectie van vrijwilligers en bezoekers – een definitieve nieuwe versie van de kijkavonden naar boven komen.

GASTCOLLEGE: VROUWEN IN DE WETENSCHAP

Ter ere van International Womens Day op 8 maart, organiseerden we op 12 maart een gastcollege over vrouwen in de wetenschap. Een belangrijk onderwerp voor Sonnenborgh, gezien we hier in de toekomst meer aandacht aan willen besteden binnen onze tentoonstelling. Minerva-prijs winnaar Anne-Marije Zwerver sprak over waarom de wetenschap een man-gedomineerd veld is en deelde indrukwekkende verhalen over vrouwen die een grote bijdrage hebben geleverd aan de wetenschap.

ENGELSE KIJKAVONDEN EENS PER MAAND

Vanaf oktober 2023 organiseren we eens per maand Engelstalige kijkavonden. De ticketverkoop hiervan is erg snel verlopen. Alle avonden zijn uitverkocht.

Na afloop van het kijkseizoen (maart 2024), zullen we reflecteren op het verloop van deze kijkavonden. Naar verwachting bieden we ook volgende kijkseizoenen Engelstalige kijkavonden aan.

SINT MAARTEN PARADE

In samenwerking met de gemeente Utrecht heeft Sonnenborgh ook dit jaar weer deelgenomen aan de Sint Maarten Parade. De parade stond in het teken van water. Op vrijdagavond 10 november 2023 ging klokslag 18:00 uur de 'Parade boven water' van start aan de Maliebrug bij Park Lepelenburg, met een lopend en een varend onderdeel.

Dit jaar hadden wij prachtige kunstwerken op de bastionmuur, waar de parade langskwam, geprojecteerd. Kinderen konden zelfs tekenen 'op de muur'; de tekeningen werden geprojecteerd op de muur. Een groot succes!

MUSEUMJEUGDUNIVERSITEIT LAATSTE JAAR

Voor de MuseumJeugdUniversiteit was het onverwachts het laatste jaar. Zoals altijd was er veel interesse in deze college-reeks op Sonnenborgh.

Met het wegvallen van de MJU ontstond een gat in ons programma betreft familiezingen. We doen daarom onderzoek naar familiezingen in eigen beheer. De uitkomst van deze verkenning is tot nu toe positief. In januari 2024 gaan we live met de Kosmische Kindercolleges.

NACHT VAN DE NACHT (MET GEDEELTELIJKE MAANSVERDUISTERING)

Tijdens de Nacht van de Nacht op 28 oktober werden we dit jaar getraakteerd op een maansverduistering. Wat een prachtige samenkomst!

Het zorgde voor een drukke avond met veel animo voor het kijken van gedeeltelijke maansverduistering.

Sint Maarten parade

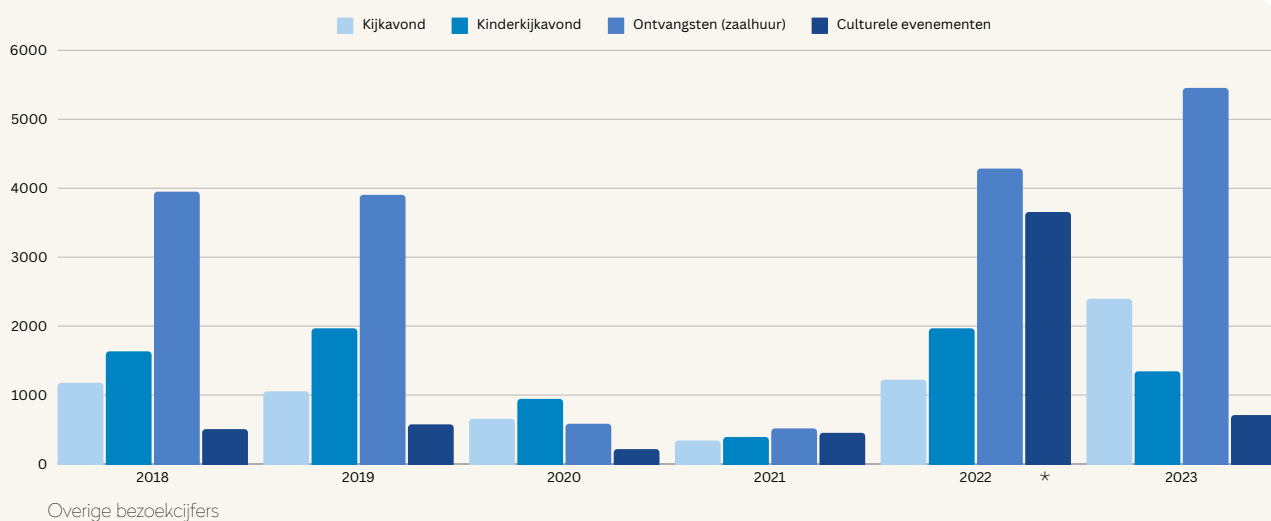
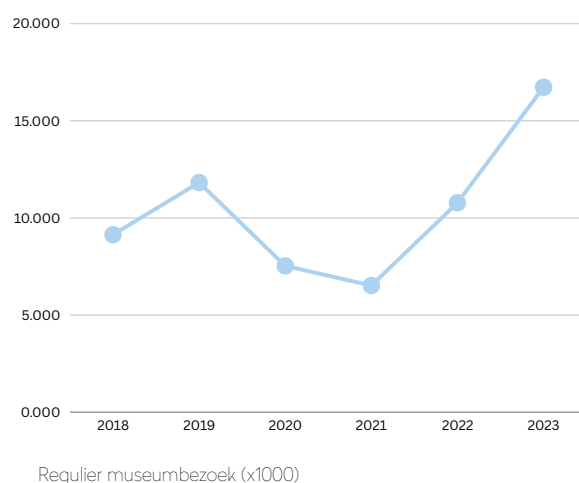
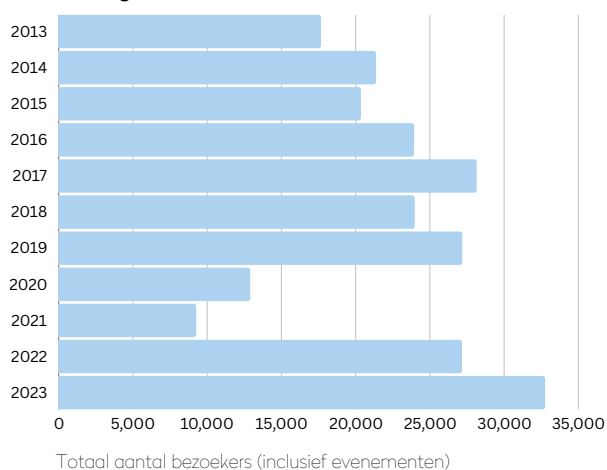
BEZOEK, AANBOD & ACTIVITEITEN

BEZOEK

Museumbezoek

We zien vanaf 2022 onze bezoekcijfers weer groeien. In 2023 verbreken we ruim ons oude jaarrecord van 2019 en komen we uit op 32.765 bezoekers; een groei van 50% ten opzichte van 2019. We ontvingen eind 2023 feestelijk onze 450.000ste bezoeker.

Bezoekcijfers

* De groei in de bezoekcijfers van culturele evenementen in 2022 komt door een tweetal evenementen: Rondje Singel (Utrecht 900) en Museumnachtkids (waar we in 2023 helaas niet aan konden deelnemen).

AANBOD EN ACTIVITEIT

Reguliere programmering museum en sterrenwacht

Ons reguliere programma behelsde dit jaar weer vaste (wekelijkse, maandelijkse of tijdelijke) evenementen, alsmede te boeken rondleidingen. Het vaste programma bedraagt: rondleidingen en mini-colleges, sterrenkijkavonden, de kindercursus sterrenkunde, de cursus inleiding tot de sterrenkunde (voor volwassenen), Zon op zondag, de Super Sunday Solar Science Show, Heelal binnen handbereik en de Maankijkavonden.

Daarnaast namen we weer deel aan verschillende stadsbrede programma's zoals Open Monumentendag, Open Tuinendag en festival Oude Muziek. En aan landelijke evenementen als Landelijke Sterrenkijkdagen, Landelijke Zonkijkdagen, Nacht van de Nacht en Museumweek.

Uiteraard hebben we in vakanties en op voor ons relevante feestdagen altijd iets extra's in ons museumaanbod. Denk aan planetariumvoorstellingen, knutsels, proefjes of extra kijkavonden.

Naast het bestaande aanbod werd er ingezet op het door ontwikkelen van bestaande evenementen, zoals de eerder beschreven opschaling van de Sterrenkijkavond, de Engelstalige sterrenkijkavonden en familielecturen. Ook is er een basis gelegd voor het ontwikkelen van nieuwe programma's/ tentoonstellingen rondom onder andere het klimaat.

Samenwerking Qeet

Met cateraar Qeet hebben we een mooie en passende samenwerking in handen. Naast catering nemen zij ook een deel van onze sales op zich. Qeet werkt met duurzame en lokale producten: een werkwijze die goed bij Sonnenborgh past en naadloos ingaat op de nieuwe, aankomende plannen rondom het klimaat.

In 2023 is de samenwerking met Qeet intensiever geworden: we werken samen voor zaalhuur, evenementen. Hiermee hebben we een mooie basis voor onze samenwerking gelegd. Voor komend jaar – 2024 – worden plannen gesmeed voor mooie, nieuwe evenementen/samenwerkingen.

NIEUWE PROGRAMMAFORMATS

Sonnenborgh trekt traditioneel veel bezoekers op bekende en herkenbare activiteiten zoals de kijkavonden en het zondagprogramma Zon op Zondag. Met nieuwe formats zoals de Maankijkavonden hebben we in 2022 al getracht aan de groeiende vraag naar kijkervaringen te voldoen. Dit jaar hebben we daar het opschalen van de reguliere Sterrenkijkavonden aan toegevoegd.

Het opschalen van bestaande programma-formats houdt niet op in 2023. Ook volgend jaar onderzoeken we hoe we verder kunnen groeien op bestaande evenementen. Zo willen we het populaire evenement Zomeravond in de tuin verbeteren en opschalen.

PROGRAMMA'S VOOR SPECIALE DOELGROEPEN

Sonnenborgh zoekt ondanks de soms beperkte capaciteit en drukte in het reguliere programma steeds ook ruimte om activiteiten te ontwikkelen voor speciale doelgroepen. We doen standaard mee aan de IMC weekendschool en Vrijdag Museumdag, en ontvangen bezoekers via het programma Petje Af.

Met ons bestaande programma Heelal binnen handbereik, richten we ons op blinde en slechtziende bezoekers. Daarnaast hebben we in 2023 mogelijkheden onderzocht hoe we ons museum toegankelijk kunnen maken voor andere 'speciale doelgroepen'. Dit ligt in een directe lijn met de wens om een meer divers & inclusief museum te worden. Op het gebied van diversiteit en inclusie liggen nu plannen voor het maken van een wisselende tentoonstelling over Vrouwen in de Wetenschap en een prikkelarm avondprogramma. Beiden hopen we in 2024 te realiseren.

EDUCATIE

Sonnenborgh heeft een breed programma-aanbod voor scholen. We hebben programma's voor alle leeftijden vanaf groep 1-2 in het primair onderwijs t/m het hoger onderwijs. Voor elke leeftijd en elk niveau is er de mogelijkheid om Sonnenborgh te bezoeken. Daarnaast gaan we naar scholen toe met zowel een aantal educatieve programma's als het mobiele planetarium. Afgelopen jaar mochten we opnieuw diverse profielwerkstukken ondersteunen. En ook de studenten van de Universiteit Utrecht hebben hun jaarlijkse practicum met onze meetinstrumenten opnieuw volbracht.

START OP RUIMTEREIS! VOOR GROEP 3 EN 4 VAN HET PRIMAIR ONDERWIJS

In ons educatieve aanbod miste nog een programma voor groep 3 en 4 van het primair onderwijs. Met de ontwikkeling van Op Ruimtereis! is dit gat gedicht. Het programma volgt de reis van Sonnie, het ruimtewezen dat bij ons op bezoek is geweest, door ons zonnestelsel. Door middel van een bewegingsspel leren de leerlingen meer over het weer en klimaat op andere planeten en ontdekken ze wat onze planeet zo bijzonder maakt.

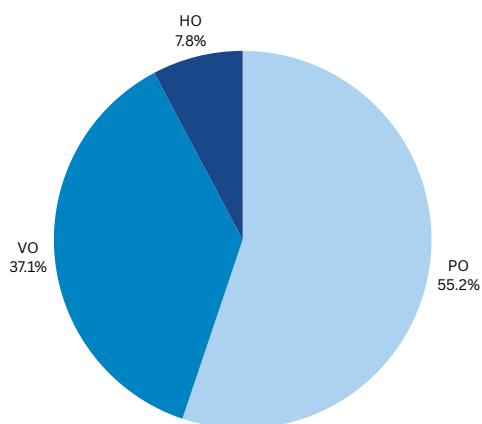
Resultaten 'Op Ruimtereis'

Vanaf september 2023 ontvingen we 7 groepen voor het nieuwe programma Op Ruimtereis! We merken dat er vrijwel direct veel vraag was naar dit programma, dus dit programma dicht zeker een gat in de vraag die scholen hadden.

BEZOEKSCIJFERS SONNENBORGH REGULIER

We ontvingen in 2023 64 primair onderwijsgroepen van 31 verschillende scholen. Van het voortgezet onderwijs ontvingen we 43 groepen van 22 verschillende scholen en van het hoger onderwijs ontvingen we 9 groepen van 5 verschillende scholen. In totaal hebben we 3880 leerlingen ontvangen.

Deze cijfers laten een kleine daling zien ten opzichte van 2022. De daling is echter dusdanig klein dat we ons er geen zorgen over maken. Wel zullen we voor het schooljaar '23 – '24 extra marketing inzetten rondom onze schoolprogramma's, om de daling recht te trekken.

SAMENWERKINGEN

Summer School Junior terug van weggeweest

De Universiteit Utrecht organiseert elke zomer de Summer School Junior voor leerlingen van het primair onderwijs. Voor COVID deden we hier elk jaar aan mee en ook in 2023 waren wij weer een programmaonderdeel. In twee weken tijd hebben we zo'n 420 leerlingen ontvangen.

Samenwerking met Cultuur en School

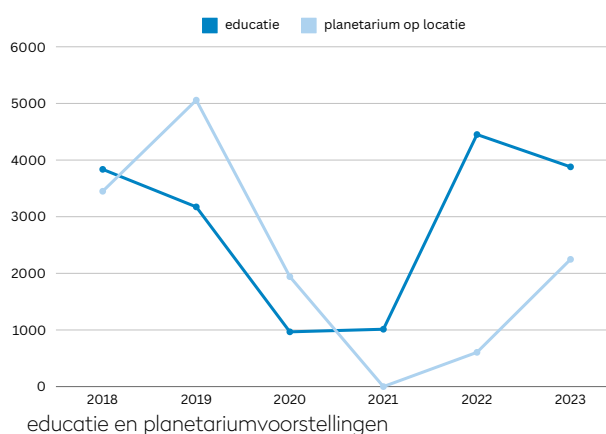
Ook in 2023 werd weer samengewerkt met Cultuur en School, het coördinatiepunt en kennisplatform voor cultuuronderwijs in de stad Utrecht. Via Cultuur en School weet vooral het primair onderwijs ons te vinden. Daarnaast hebben we via Cultuur en School kunnen deelnemen aan een training over prikkelarm aanbod, een onderwerp waar we in 2024 mee aan de slag zullen gaan.

SONNENBORGH OP LOCATIE

Met de programma's 'Dag Sonnie', 'Leve(n) de planeten', 'Het Zonnestelsel' en 'Spectra' bezoeken we scholen. In 2023 heeft alleen het primair onderwijs gebruik gemaakt van de programma's op locatie. We hebben 4 onderwijsgroepen op locatie lesgegeven, op 2 verschillende scholen.

Het planetarium op locatie

Met het mobiele planetarium bezoeken we scholen. Tijdens COVID konden we het planetarium niet gebruiken, sinds september 2022 zijn we weer op stap gegaan. In 2023 hebben we 16 planetariumdagen gedraaid op 15 verschillende scholen. Hiermee hebben we 2247 leerlingen bereikt.

Samenwerking X11

Voor het vak Technologie & Toepassing heeft X11, een voortgezet onderwijs school in Utrecht bij ons aangeklopt. Wij zijn opdrachtgever geworden en hebben de leerlingen uit 3 en 4 VMBO de opdracht gegeven om na te denken over hoe onze tentoonstelling verbeterd kan worden. Deze samenwerking heeft gezorgd dat 5 klassen met leerlingen bij ons in het museum zijn geweest en actief aan de slag zijn gegaan met onze inhoud en presentatie. Voor ons een nieuwe manier om met vmbo-leerlingen te werken. Het is zeer goed mogelijk dat deze opdracht jaarlijks of tweejaarlijks wordt ingezet bij X11. Ook andere vmbo-scholen die dit vak geven, kunnen gebruik maken van deze opdracht.

PROJECTEN

In 2023 hebben we aan verschillende projecten meegewerkt, een basis gelegd of opgeleverd.

Utrechts museumkwartier overleg

Sonnenborgh heeft een actieve rol ingenomen binnen het 'Museumkwartier overleg'. Aangestuurd vanuit Centrum Management Utrecht, heeft het Museumkwartier overleg het doel om het museumkwartier van Utrecht d.m.v. evenementen, activiteiten en marketing meer op de kaart te zetten.

We hebben meegedacht en geholpen aan een nieuwe puzzeltocht, een nieuw kunstevenement: Montmartre aan de gracht en de kerstmarkt van het Museumkwartier.

Opschalen kijkavonden en Engelse kijkavonden

Zoals eerder beschreven hebben we in 2023 voor het eerst proefgedraaid met opgeschaalde kijkavonden. Daarnaast hebben we eens in de maand Engelstalige kijkavonden. Met het uitbreiden van deze programma's hopen we te kunnen voldoen aan de aanhoudende vraag naar kijkavonden.

Projectplan avondprogramma

Met een doel om een prachtig avondprogramma/festival neer te zetten, zijn we in verkenning gegaan met PraatProducties, een samenwerking van twee creatieve freelancers die werken op het snijvlak van wetenschap, journalistiek en samenleving.

Zij hebben ons geholpen onze wensen in kaart te brengen en tot een projectplan te brengen.

Vanwege ons kleine team en de plannen rondom het klimaatlab, is het uitvoeren van het projectplan momenteel niet mogelijk. De plannen die er liggen zijn te groot en intensief om naast het opzetten van een nieuwe tentoonstelling te bewerkstelligen. In 2025 – na de livegang van het klimaatlab – zullen we de verkenning rondom een nieuw avondprogramma voortzetten.

Verbouwing toiletten Bastion

De toiletten in het bastion zijn nodig aan vervanging toe. In 2023 heeft K.F. Hein Fonds Stadsherstel de opdracht gegeven om dit te bewerkstelligen. Een paar van onze vaste medewerkers zijn bij dit project betrokken geweest als klankbord.

In samenwerking met het K.F. Hein Fonds, Utrecht Stadsherstel en een externe vormgever hebben we plannen gemaakt en laten ontwerpen voor de nieuwe wc.

We hebben een aantal eisen voor de wc. Zo willen we het genderneutraal maken en willen we het verhaal van het bastion laten terugkomen in een mini-expositie in de wc-hokjes.

Daarnaast hebben we onderzocht wat de mogelijkheden zijn rondom het (rolstoel)toegankelijker maken van de wc. We toetsen al onze projecten op diversiteit & inclusie eisen. Helaas blijkt het niet mogelijk om de wc's in het bastion volledig rolstoeltoegankelijk te maken, zonder grote aanpassingen aan het gebouw te maken.

De verbouwing staat gepland voor februari 2024.

Projectplan Klimaatlab

Samen met freelancers Tanja Koning en Rinke Vreeke, wordt er hard gewerkt aan een projectplan voor het toekomstige Klimaatlab. Het projectplan zal naar schatting in 2024 af zijn, waarna er kan worden overgegaan op sponsoraanvragen en uiteindelijk de bouw van de tentoonstelling.

Het is de bedoeling dat de basis tentoonstelling van het Klimaatlab begin 2025 open zal gaan.

Nieuwe familielecturen – Kosmische Kindercolleges – live in 2024

Met het wegvallen van de MuseumJeugdUniversiteit, kwam er een gat in onze programmering betreffende lezingen voor kinderen/ families. Daarmee ontstond ook de wens om dit gat te dichten.

In 2023 hebben we ons gebogen over mogelijke manieren om een dergelijk evenement in eigen beheer door te zetten. Hieruit kwam het idee voor Kosmische Kindercolleges. Elke laatste woensdag van de maand organiseren we familielecturen voor het hele gezin. Met elke maand een ander onderwerp en andere spreker. In januari 2024 gaan we van start met de eerste editie van dit programma.

MARKETING & COMMUNICATIE

Sonnenborgh gebruikt een mix van on- en offline marketing. Vanwege het bescheiden marketingbudget wordt standaard een mix van gratis marketingmiddelen ingezet, alsmede (al dan niet betaalde) vermeldingen op partnerkanalen. Onder gratis marketingmiddelen verstaan we de website, nieuwsbrief, persberichten en sociale mediakanalen (Instagram, Facebook en X). Deze kanalen zijn, op X na, alsmat groeiend in volgers. X laten we sinds eind 2023 bewust – door commotie op het platform – links liggen in onze marketingmix.

Rondom bijzondere evenementen of voor bijzondere doeleinden worden betaalde on- en offline campagnes ingezet. In sommige gevallen worden deze campagnes gefinancierd door (sponsor)budgetten.

Kidsproof museum 2023

Dit jaar is het ons, dankzij een goede strategie en hard werk van onze vrijwilligers, voor het eerst gelukt om het keurmerk 'Kidsproof museum' te ontvangen. Dit betekent dat we bij de museumvereniging als Kidsproof museum bestempeld worden en meegaan in hun Kidsproof marketing. Voor een kleine organisatie als die van ons, een belangrijk keurmerk waar we veel baat bij hebben.

Campagnes

In 2023 hebben we onze focus verlegd van offline (poster)campagnes, naar online campagnes - grotendeels in eigen beheer. Social media-advertenties speelden hierbij een grote rol. Het gaf ons de mogelijkheid om met een relatief klein budget een groot bereik te vergaren en nieuwe doelgroepen te bereiken. Daarnaast geeft het ons veel inzichten in zowel onze doelgroep als onze content, wat ons de kans geeft om datagedreven en onafhankelijk te werken. Door onze data te analyseren kunnen campagnes constant geoptimaliseerd en verbeterd worden.

In 2023 hebben we deze online campagnes nog veelal gericht op het verkopen van tickets voor speciale evenementen. Denk hierbij aan de Zomeravond in de tuin en het evenement Musuemweek: Het Twijfelachtige Spektakel.

In de aankomende jaren blijven we onze online campagnes uitbreiden en data vooropzetten. Niet alleen voor ticketverkoop, maar ook voor bijvoorbeeld brand awareness.

Utrechts Cultureel Doelgroepenmodel

Sinds 2022 maken wij gebruik van het Utrechts Cultureel Doelgroepenmodel, om grip te krijgen op onze huidige doelgroepen en inzicht te krijgen in de groepen die we nog niet (goed) bereiken. In 2023 hebben wij voor het eerst middels de vergaarde informatie van postcodes, een inzicht gekregen in de doelgroep die wij in 2022 bereikten. In 2024 ontvangen wij de analyse over de verzamelde data van 2023.

Het doelgroepenmodel is voor Sonnenborgh een perfecte manier om meer inzicht te krijgen in de doelgroepen die we wel, maar vooral ook niet bereiken. Deze informatie geeft ons een houvast in zowel marketingcampagnes als het vaststellen van doelgroepen voor nieuwe programma's en tentoonstellingen.

Website, nieuwsbrief en sociale media

Door de jaren heen blijven onze online communicatiemiddelen gestaag groeien in bereik. Dit betekent meer bezoekers op de website, meer inschrijvingen op de nieuwsbrief en meer volgers op de sociale kanalen. Hieronder is deze groei inzichtelijk gemaakt.

In 2023 hebben we er bewust voor gekozen ons X-account steeds minder te gebruiken. Het platform is niet meer interessant voor onze organisatie. Dit zorgt voor een langzame daling in volgers.

Tijd die we niet in dit platform steken, steken we wél in de groei van Instagram en Facebook. Voornamelijk op Instagram blijven we experimenteren en professionaliseren met onze content.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden van het opzetten van een TikTok-account.

Nieuwsbrief bereik

Ons nieuwsbriefsysteem hangt aan ons CMS. Alle mensen die zich inschrijven, komen automatisch via het CMS in een ontvangersgroep voor de juiste nieuwsbrief terecht. We hanteren twee ontvangersgroepen: die van de maandelijkse nieuwsbrief, en scholen. Hieronder staan het aantal inschrijvingen op deze nieuwsbrief.

Hoewel het aantal inschrijvingen blijft stijgen, is de stijging klein. In 2024, rondom de opening van het Klimaat lab, zullen we daarom een gerichte campagne op nieuwsbriefinschrijvingen uitzetten.

6.140 ontvangers
Maandelijkse
nieuwsbrief

343 ontvangers
Scholen nieuwsbrief
(186 PO en 157 VO)

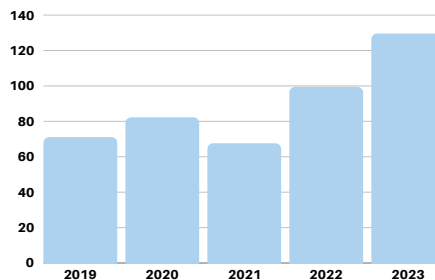
Website cijfers 2023

129.585
Gebruikers

176.302
Sessies

Aantal unieke websitegebruikers

Social media cijfers

3.066
Volgers

1.862
Volgers

508
Volgers

1.234
Volgers

(Partner)samenwerkingen

Ter ondersteuning van onze communicatie werken we samen met verschillende partners, waaronder: [Utrecht Marketing](#), [Museumvereniging](#), [Kidsproof](#) en online kanalen als [dagjeweg](#), [wegmetdekids](#) en [Bier & Appelsap](#). Samenwerkingen als deze zijn essentieel om onze evenementen en activiteiten onder de aandacht van een breder publiek te brengen.

Daarnaast is er sinds 2023 een partnership met Weerplaza. In ruil voor onze expertise (medewerkers met specifieke vakinhoudelijke kennis) en locatie, filmen zij video's over astronomische thema's die ze op hun online kanalen plaatsen. Een belangrijke samenwerking, waar we naast prachtige content ook extra bereik en naamsbekendheid uit halen.

Begin 2024 zal de samenwerking worden besproken in een reflectiegesprek en zullen we brainstormen over nieuwe manieren om de samenwerking naar een hoger niveau te tillen.

Media

De media weten Sonnenborgh steevast goed te vinden. Een mooi compliment: we worden gezien als een betrouwbare en professionele bron van informatie als het gaat om sterrenkunde en alles daaromtrent.

Een greep uit belangrijke mediavermeldingen van dit jaar:

- [Documentaireserie De wereld van Dutch Design](#)

Clever Franke over Buys Ballot in Sonnenborgh.

- [Aflevering Focus – De Oorsprong van de Melkweg](#)

Vrijwilliger Kees Vergouwen legt historisch Zonneonderzoek uit.

- [Indebuurt artikel – 'Utrechter van de week'](#)

Vrijwilliger Geert Kuitenbrouwer is Utrechter van de week en vertelt over zijn vrijwilligerswerk bij Sonnenborgh.

- [Artikel in Algemeen Dagblad over de Zomeravond in de Tuin](#)
- [Artikel met video Algemeen Dagblad](#)

Vrijwilliger Mathijs Kuipervertelt over de meteorenzwerm Perseïden.

- [Item in EditieNL](#)

Vrijwilliger Rob van den Berg vertelt over vormen in sterrenstelsels/ het heelal

- [Item in Nieuwsuur](#)

Vrijwilliger Rob van den Berg te gast om te vertellen over de Russische maanmissie

- [Item RTL Nieuws](#)

Vrijwilliger Rob van den Berg te gast om te vertellen over de Russische maanmissie

- [BNR podcast](#)

Vrijwilliger Rob van den Berg te gast bij de podcast om te vertellen over 'hoe klinkt de zon?'

- [BNR Radio – maanlanding India](#)

Rob van den Berg te gast om te praten over hoe India het vierde land kon worden dat landde op de maan.

- [BNR Radio – mislukte lancering SpaceX](#)
(ongeveer op 2:06:00)

Vrijwilliger Rob van den Berg te gast om te praten over de mislukte lancering van Starship.

Opnames voor Weerplaza met vrijwilliger Rob van den Berg

BEDRIJFSVOERING

Diversiteit en inclusie

Sonnenborgh streeft naar een diverse en inclusieve organisatie. In 2023 is een visie, planning en beleid omtrent D&I opgesteld. Er zijn gedegen doelen opgesteld die uitgevoerd zullen worden in de jaren '24 - '28.

Om een goede basis binnen onze organisatie te leggen voor het uitvoeren van de opgestelde doelen, hebben we ons in 2023 gericht op onder andere het trainen van ons vaste personeel. Op deze manier creëerden we meer kennis en een groter draagvlak binnen ons team. Dit en vele gesprekken en discussies zorgden ervoor dat D&I een vast onderdeel in onze projectplannen werden.

Daarnaast hebben we het onderwerp langzaam geïntroduceerd binnen onze pool van vrijwilligers. Zo hebben we gesprekken gevoerd met alle losse vrijwilligersgroepen in het bijzijn van onze vertrouwenspersoon betreffende dit onderwerp. Binnen deze gesprekken werd onder andere gepeild hoe de sfeer momenteel is tussen alle medewerkers in Sonnenborgh, werd gevraagd wat belangrijk gevonden werd voor een veilige werksfeer en werd de werking van ons klachtensysteem uitgelegd.

De globale uitkomst van deze gesprekken fungeerden weer als basis voor de gedragscode, die later dat jaar is geschreven en in 2024 definitief wordt gemaakt.

Fair practice

Sonnenborgh is een stichting zonder winstoogmerk en heeft een ideële doelstelling. We werken met transparante projectbegrotingen die inzichtelijk zijn voor zowel het bestuur, als de partners. Jaarverslagen worden openbaar gepubliceerd.

De lonen en tarieven voor personeel stellen we vast met als richtlijn de actuele museum cao's voor ons vaste personeel en Fair Pay. Binnen onze organisatie is er daarnaast oog voor talentontwikkeling en (bij)scholing van zowel personeel als vrijwilligers d.m.v cursussen en bijeenkomsten.

In freelanceovereenkomsten met creatieven wordt altijd gewerkt met een door beide partijen vastgesteld tarief gebaseerd op de Kunstenbond tarief toets. Daarnaast worden voorafgaand aan het project overeenkomsten aangegaan waarin beide partijen afspraken maken over geleverde diensten. In zoverre Sonnenborgh werkt met wetenschappers wordt altijd onderzocht hoe een eerlijke betaling kan plaatsvinden. In veel gevallen zullen wetenschappers zelf budgetten en uren hebben om wetenschap te communiceren vanuit de instellingen waarvoor zij werkzaam zijn. Mocht dit niet het geval zijn, dan wordt een aparte overeenkomst opgesteld.

In alle gevallen zal een freelancer of anderszins meewerkend persoon zijn/haar auteursrechten op geleverde diensten behouden en zullen deze ten alle tijden ook gemeld worden. We zetten ons als stichting vervolgens in om gemaakte werken te promoten en inzichten te delen met ons netwerk. Daarnaast werken we, waar onze academische partners het toestaan, altijd met principes van Open Acces en Open Science als het gaat om wetenschappelijk onderzoek. We werken met principes van Open Source met beperkingen om het delen van inzichten uit ons werk mogelijk te maken.

Governance code cultuur

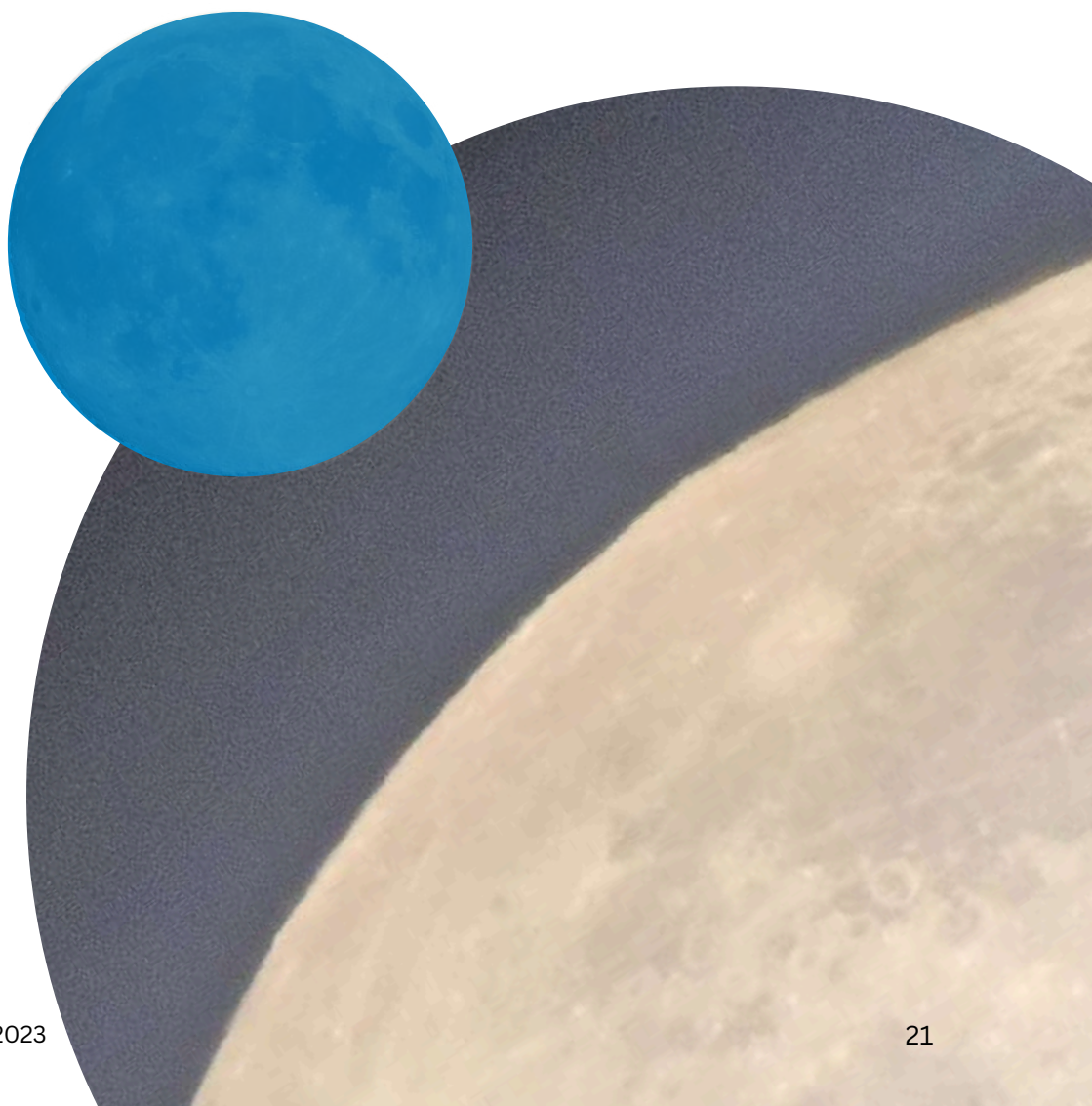
De uitgangspunten van de Governance Code Cultuur worden door Sonnenborgh nageleefd.

Sonnenborgh is een stichting met een bestuur en directie (directeur). Het voldoet aan de professionele eisen van musea en bedrijfsvoering en heeft een ANBI-status. Het is een geregistreerd museum, heeft een A&O-statuut, vrijwilligersbeleid, klachtenregeling en voldoet aan de principes van Governance Code Cultuur. Een bestuurder (vrijwilligersfunctie) kan maximaal twee termijnen van vier jaar deel uitmaken van het bestuur. Er is een profiel voor het bestuur als geheel met een spreiding van specifieke profielementen. Bij bestuurswisselingen wordt dit profiel geactualiseerd en zonodig bijgesteld. Sonnenborgh kent ook een Raad van Advies.

De directie (directeur) wordt benoemd en ontslagen door het bestuur. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat met betrekking tot van toepassing zijnde wet- en regelgeving omtrent 'goed bestuur en goed toezicht' de statuten in lijn zijn gebracht met de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen.

ICT

In 2023 heeft Sonnenborgh haar ICT-diensten overgezet naar Qube ICT solutions. Hiermee hebben we een belangrijke stap gezet in het professionaliseren en beveiligen van onze ICT-systemen.

SAMENWERKING

Sonnenborgh kent tal van samenwerkingen. Daartoe worden allereerst de stakeholders gerekend met wie we begin 2020 een nieuwe meerjarenovereenkomst sloten: gemeente Utrecht, Universiteit Utrecht, K.F. Hein Fonds en Stichting Vrienden van Sonnenborgh. Naast onze eigen inkomsten, ontvangen we ook financiële steun van de gemeente en de universiteit. Sinds 2020 maakt Sonnenborgh deel uit van de gemeentelijke cultuurconvenant. Binnen de afspraken met de gemeente valt ook dat we in voorkomende gevallen deelnemen aan stedelijke activiteiten zoals de Open Monumentendag, Culturele Zondagen, Uitfeesten etc., maar ook ruimte bieden aan activiteiten als het Festival Oude Muziek.

NIEUWE SAMENWERKINGEN

KNMI

Met het KNMI heeft Sonnenborgh al een langlopende samenwerking. Rond ons nieuwe programma Klimaatlab kreeg deze een extra impuls en werden de banden versterkt. Het KNMI en Sonnenborgh richten in 2024/25 een Fieldlab voor stadsweerberichten in. KNMI gaat een weerstation plaatsen op Sonnenborgh en keert daarmee terug naar Sonnenborgh waar het meer dan 100 jaar geleden vertrok.

Externe partijen betrokken bij de nieuwe meerjarenplannen

We werkten in 2023 met verschillende externe deskundigen samen die ons adviseerden bij de ontwikkeling van de nieuwe meerjarenplannen (2025 – 2028): Hanzehogeschool Groningen leerstoel Unesco Futures Literacy (Loes Damhof), BirdbyBird projects (Naomi Russel). Voor verschillende individuele projecten en programma's werkten we samen met o.a. Tanja Koning, Rinke Vreeke, Douwe van der Werf en Maarten van de Sanden,

Universiteit Utrecht (UU)

Sonnenborgh en de UU waren en zijn steeds innig verbonden geweest. Rond de nieuwe missie en visie voor Sonnenborgh zijn gesprekken gestart met verschillende vertegenwoordigers van de Universiteit (o.a. Freudenthal Instituut, Copernicus Instituut, Urban Futures Studio en de Pathways to sustainability community). We vinden veel bijval voor onze koers en gaan ook in 2024 inzetten op het aanhalen van banden met de UU en samenwerking met de UU (onderzoekers, onderwijs en communicatie). Hierin speelt het CWC en haar programmabureau een belangrijke schakelfunctie.

Centrum voor Wetenschap en Cultuur (CWC)/ Universiteitsmuseum Utrecht (UMU)

Sonnenborgh en CWC, met in bijzonder het UMU werken samen op verschillende terreinen. Zo ondersteunt UMU Sonnenborgh op het gebied van collectiebeheer. We werken binnen een raamovereenkomst samen aan kennisontwikkeling rond museum presentaties en bereiken van van publiek- en onderwijs doelgroepen.

Internationaal

Sonnenborgh heeft ook in internationaal verband de banden met verschillende organisaties aangehaald en vernieuwd. We zijn onderdeel van de FORMS (Future Oriented Museum Synergies) community die in 2023 een conferentie hield in Brazilië. We zijn in dit verband via Dutch Culture en het ministerie van BZK verbonden aan een werkgroep voor culturele uitwisseling tussen Nederland en Brazilië.

VSC - Vereniging voor wetenschapsmusea en science centers

Sonnenborgh heeft in 2023 de banden met VSC verder aangehaald. We werkten samen aan een inhoudelijk programma voor het VSC-directiediner dat werd gehost door Sonnenborgh. Verder was Sonnenborgh deelnemer in een training rond het diversiteit en inclusie programma van VSC. Sonnenborgh directie is gevraagd om deel te nemen in de VSC-programma adviesraad.

IN 2023 WERKTEN WE SAMEN MET ONDER ANDERE:

- Gemeente Utrecht
- UU
- UU - Pathways to Sustainability community
- KNMI
- CWC
- Qeet
- KF Heinfonds
- Stadsherstel
- Museumvereniging
- IMAU
- Utrecht Marketing
- SUM
- Cultuur & School
- Weerplaza
- VSC
- Ecsite
- PlaNED
- KNVWS
- Jongeren Werkgroep Sterrenkunde
- Festival Oude Muziek
- Stichting Ogen en Oren tekort
- Utrecht Marketing
- INTK
- Museum Jeugd Universiteit
- Petje af
- Sharing Arts Society
- Kring Minneart
- Dutch Culture
- Ministerie van BZK
- Moti - Museum of Tomorrow International
- Hanzehogeschool Groningen, UNESCO leerstoel Futures Literacy - Loes Damhof
- BirdbyBird projects - Naomi Russel
- LUS designs - Maarten van de Sanden
- Douwe Workz - Douwe van der Werf
- Tanja Koning
- Rinke Vreeke

VSC Directie Diner

Sonnenborgh heeft in 2023 de banden met VSC verder aangehaald. We werkten samen aan een inhoudelijk programma voor het VSC-directiediner dat werd gehost door Sonnenborgh. Verder was Sonnenborgh deelnemer in een training rond het diversiteit en inclusie programma van VSC. Sonnenborgh directie is gevraagd om deel te nemen in de VSC-programma adviesraad.

Loes Damhof (UNESCO leerstoel Futures Literacy) spreekt over toekomstdenken in musea en cultuur.

Werkbezoek Brazilië Museum of Tomorrow (Rio de Janeiro)

Sonnenborgh directie werd door Dutch Culture uitgenodigd voor een werkbezoek aan Brazilië samen met directies van het Mauritshuis, Amsterdam Museum, NEMO Science Museum en Naturalis Biodiversity Centre.

Met vertegenwoordigers van het ministerie van BZK bezochten we het FORMS (Future Oriented Museum Synergies) congres in het Museum of Tomorrow (Rio) en maakten we een rondreis langs drie steden in Brazilië (Rio de Janeiro, São Paulo en Brasília).

Tijdens verschillende bijeenkomsten op betreffende consulaten per stad kregen alle directies gelegenheid hun museale visie te presenteren.

Dit was voor Sonnenborgh een bijzondere kans om ook als klein museum de rol en waarde van musea in internationale samenwerkingen te bespreken met collega's en functionarissen uit politiek en cultuur in Brazilië. We zien mogelijkheden om via dit nieuwe netwerk en Dutch Culture op termijn te werken aan culturele uitwisseling rond nieuwe programma thema's bij Sonnenborgh zoals klimaatverandering.

Werkbezoek Brazilië i.s.m. Dutch Culture en ministerie van BZK.
v.l.n.r.: Jose Backus (Dutch Culture), Zilla Boyer (BZK), Martine Gosselink (Mauritshuis), Dewi van de Weerd (BZK), Margriet Schravemaker (Amsterdam Museum), Edwin van Huis (Naturalis Biodiversity Centre), Géke Roelink (NEMO Science Museum), Micha Schijlen (BZK) en Giovanni Stijnen (Sonnenborgh).

FORMS

Museu do Amanhã

Through a thematic focus on **FORMS of Life**, FORMS Rio will tap into the social, ecological and ancestral diversity that permeates the city of Rio de Janeiro to shine a light on new pathways forward. Sparking deep conversations around the role of museums as portals to diversify public imagination on futures, so that we can all begin to act differently in the present.

The first gathering of FORMS, Futures-Oriented Museum Synergies, to take place in Latin America, at the Museum of Tomorrow.

ONDERZOEK & ONTWIKKELING

Klimaatlab

Met het klimaatlab programma zetten we vanaf 2025 een nieuwe standaard neer in ons programma-aanbod. Het klimaatlab wordt een belangrijk signatuurprogramma in de lijn van onze nieuwe missie en visie. In 2023 stelden we de plannen op, en zijn we gestart met fondsenwerving. Het komend jaar start de ontwikkeling en we verwachten eind 2024, begin 2025 het programma te lanceren.

Het Klimaatlab heeft als primair doel het vergroten van bewustwording omtrent klimaatverandering. Dit willen we bereiken door wetenschap, verhalen, ervaringen en het kosmisch perspectief te integreren, met als ultiem doel het vergroten van de verwondering over hoe bijzonder het leven op aarde is in dit universum. In het Klimaatlab streven we dus naar een verschuiving in perspectief bij ons publiek. We hopen hiermee bij te dragen aan het doorbreken van de 'crisis van verbeelding' en een dieper begrip te creëren van de langetermijneffecten van klimaatverandering. Daarnaast staat participatie en betrokkenheid centraal in het Klimaatlab. We willen niet alleen informeren, maar ook het publiek actief aanmoedigen om deel te nemen, gedachten te delen en gezamenlijk op zoek te gaan naar oplossingen en nieuwe denkwijzen met betrekking tot klimaatverandering. Deze betrokkenheid bevorderen we door onze transdisciplinaire benadering: Het Klimaatlab als een creatieve en transdisciplinaire arena waar wetenschappers, makers, denkers en het publiek samenkomen om gezamenlijk aan projecten te werken. Het klimaatlab bestaat uit een combinatie van een nieuwe tentoonstelling in het entreegebied van Sonnenborgh, een educatieprogramma, een fieldlab in samenwerking met KNMI rond stadsweerberichten en een doorlopend publieksprogramma.

Samenwerking KNMI - nieuw Utrechts meetnetwerk (stadsweerberichten)

Het monitoren van extreme weersomstandigheden is een belangrijke overheidsdienst die aan het publiek wordt verleend, maar hoe de mechanismen hierachter werken, is niet algemeen bekend. Het KNMI stelt voor om samen met Sonnenborgh – museum en sterrenwacht en Utrecht Milieu Centraal een gezamenlijk monitoringsproject over de stad Utrecht op te zetten en outreach te bieden aan kerngroepen zoals scholieren en museumbezoekers.

Met het KNMI wordt voor het klimaatlab programma een fieldlab gecreëerd dat fungeert als verblijfplaats voor dit meetnetwerk en stadsweerberichten. Hier kunnen ook burgerwetenschapsprojecten worden uitgevoerd. Hiermee keert het KNMI terug naar Sonnenborgh. In 2023 werden afspraken hierover gemaakt. In 2024 volgt fondsenwerving en uitwerking van de plannen. In 2024 (het KNMI bestaat dan 170 jaar) plaatst het KNMI een eerste meetstation op Sonnenborgh.

New Planetary Narratives

New Planetary Narratives is een nieuw Nederlands netwerk met vertegenwoordigers uit de filosofie, journalistiek, wetenschap, kunst en musea. De visie in dit netwerk past in die van het Museum of Tomorrow International (Rio de Janeiro, Brazilië) gedachtegoed en het internationale FORMS (Futures Oriented Museums Synergies) collectief: er is behoefte aan nieuwe planetaire narratieven en presentatievormen die verbindend zijn en perspectief bieden. Verhalen die we samen ontwikkelen in co-creatie tussen publiek en experts. Doelstelling voor New Planetary Narratives op de lange termijn is om door te ontwikkelen tot een actief innovatie-netwerk waarin makers en wetenschappers samenwerken aan nieuwe verhalen en verhaalvormen in wisselende samenstellingen.

Sonnenborgh neemt het initiatief maar zoekt nadrukkelijk de samenwerking met partners uit cultuur, media en wetenschap en de verbinding met de maak-gemeenschap in Utrecht en de academische wereld. We denken ook aan samenwerking met de bibliotheken van Utrecht om hiermee nog directer toegang te krijgen tot diverse publieksdoelgroepen. Ook zorgen we zo voor participatie van vaak niet gehoorde stemmen over (planetair) toekomstdenken. In 2023 hebben we de plannen verder uitgewerkt, verschillende experts verbonden aan het netwerk en werkten we toe naar een financieringsstrategie en formaliseren van samenwerkingsverbanden.

Schurende Theater Dialogen

In 2023 werd de aanvraag - Schurende Theater Dialogen gehonoreerd door NWO. Dit project is een samenwerking tussen de Vrije Universiteit Amsterdam (Athena Instituut), drie musea (Museon-Omniversum, Sonnenborgh - museum & sterrenwacht en Naturalis Biodiversity Center) én Frank Kupper van de theatergroep Mens in de Maak. We creëren in dit project "brave spaces" in musea door via goed gefaciliteerde (theater)dialogen doelgroepen die in maatschappelijke controverses loodrecht tegenover elkaar staan, als legitieme tegenstanders met elkaar in gesprek te laten gaan over gepolariseerde thema's zoals klimaat en stikstof.

Sonnenborgh richt zich op de rol die verschillen in planetaire perspectieven spelen bij meningen over klimaatverandering.

Het project bevat een uitvoerig evaluatietraject waarin deelnemende musea samen reflecteren op hun nieuwe maatschappelijke rol in de samenleving en hoe die rol effectief en duurzaam kan worden ingebed in de programmering en museale strategie. Het project start in het voorjaar van 2024.

Publieksprogramma: Down to Earth

In 2023 werd een ontwerptraject ingesteld gericht op een vernieuwend avondprogramma concept. Hierin zoeken we een verbinding tussen programma-inhoud en publieke programmering enerzijds en beleving gericht op onze nieuwe kernwaarden en visie anderzijds. In 2024 presenteren we een vernieuwd avond-zomerprogramma Sonnenborgh presents: Down to Earth. Een programma dat inhoud en sprekers combineert met een festivalgevoel.

Vernieuwen educatief aanbod

In de komende beleidsperiode willen we ons educatief aanbod vernieuwen. We zien drie doelstellingen:

- Een revisie van het bestaande aanbod voor PO en VO, waarin we onze educatieve werkwijzen gaan vernieuwen en meer scholieren kunnen ontvangen per bezoek.
- Speciaal voor het Klimaatlab ontwikkelen we educatief aanbod over klimaatverandering.
- We onderzoeken hoe we ook aansprekend aanbod voor het VMBO kunnen ontwikkelen.

We werken hierin samen met partners uit het onderwijs, scholen en Cultuur & School. Bovendien zoeken we steeds de verbinding met onze partner, het Universiteitsmuseum.

Botanische tuinen in Utrecht: een gezamenlijk project van UMU, Botanische Tuinen en het Universiteitsmuseum

In 2023 werd samenwerking gestart tussen de drie genoemde organisaties rond hun botanische tuinen. De drie instellingen spraken af in een gezamenlijk project de (wetenschappelijke) historie en het belang van de tuinen sterker te willen uitdragen in een nieuw publieksprogramma. Het project zal in 2024 concreter vorm krijgen.

ORGANISATIE

Sonnenborgh is een professionele vrijwilligersorganisatie, met zo'n tachtig vrijwilligers en een kleine, vaste staf van 3,8 fte. De vaste staf, het team, ondersteunt de vrijwilligersorganisatie en zorgt voor planning en organisatie van activiteiten, werven en begeleiden van vrijwilligers, roostering, ontwikkeling van (educatie)programma's, financieel beheer, verhuur, marketing en communicatie, onderhouden van contacten met externe partijen en ondersteuning van het bestuur.

De tachtig vrijwilligers hebben verschillende functies en terreinen waarop zij werkzaam zijn. Sonnenborgh heeft: publieksbegeleiders, baliemedewerkers, een Technische Dienst, huismeesters, mensen die helpen bij de sociale media, de tuin etc. Ook het bestuur en een aantal adviseurs kunnen tot de vrijwilligers gerekend worden. De omvang van de werkzaamheden van de vrijwilligers ligt rond de 6 fte.

In 2023 heeft Sonnenborgh de capaciteit van de staf opgeschaald van 3,4 fte (in 2022) naar 3,8 fte in 2023. Hiermee ontstond ruimte om naast de reguliere werkzaamheden ook een deel innovatie en programmaontwikkeling binnen de organisatie mogelijk te maken.

Stichting en bestuur

Sonnenborgh kent een stichtingsvorm onder leiding van een bestuur, die de uitvoerende en voorbereidende taken en het beheer heeft gemandateerd aan een directeur - met uitzondering van het aangaan van financiële verplichtingen boven de €15.000. Het bestuur vergaderde in 2023 zesmaal.

De samenstelling van het bestuur wijzigde in 2023 niet.

OVERZICHT PERSONEN

Vrijwilligers in 2023

Loran Aelbers, Hans Averdijk, Rob van den Berg, Lise Berghuis, Felix Bettonvil, Berend van Beuzekom, Margot van Blommenstein, Corry Boer, Marinka de Boer, Rob Bronckers, Sjef Buil, Getske Buis, Frans Cornelis, Irene Das, Lukas Deknatel, Femke Dijkman, Juliard van Donkersgoed, Mat Drummen, Rens Elbertsen, Hans van 't Erve, Tjerk Feenstra, Sietse Felix, Sabine Fuks, Anneke Ganzevoort, Martien Geers, Daniel Goudena, Marleen Grieles, Julia de Groot, Gerard Hafkenscheid, Floor Hamer, Roel van Harten, Chris Heil, Siem Heisterkamp, Mara Helder, Erid van Hoof, Coen IJwema, Hans de Jongh, Sierk de Jongh, Jelmer Jonker, Denise Ruijsch, Marloes Kamphuis, Roy Keeris, Iris Keizer, Jan Klaaskate, Anneloes Klaassen, Valerie Krah, Kees Kroon, Mathijs Kuiper, Geert Kuitenbrouwer, Jan Kuperus, Gertrude Laan, Piet Langerak, Ilja van der Marck, Edwin Mathlener, Irene Meekes, Maarten Mulder, Peter Nauta, Zeb Németh, Gert-Jan Nooren, Marijke van Noort, Bas Nugteren, Dragana Okolic, Frits Oosting, Leon Oostrum, Rianne Plantenga, Sanne Reckman, Marc Reumerman, Michiel Roemer, Coen Rouwmaat, Wim Schmidt, Gert-Jan Schurer, Nick Schutgens, Marc van der Sluys, Hennie Sohl, Ton Spaninks, Stan Spoor, Peter Swaanenvelt, Wim Timens, Philip Timmer, Casper Vedder, Jiri Verkijk, Roos Verbruggen, Kees Vergouwen, Mariet Verhelst, René Verjans, Bob Vermeent, Anja Vernooij, Otto Vervaart, Lisa Verwijmeren, Marianne Visser, Rob de Vries, Leonie Walta, Robert Wielinga, Gert Wilkens, Dick Wolschrijn, Meili Xia, Imsook Yoo, Marjolein Zwiep.

Staf (vaste personele bezetting)

Directie

Giovanni Stijnen (0,8 fte)

Bedrijfsvoering/zakelijke leiding

Frieda Klaassen (0,6 fte)

Communicatie en marketing

Emma Vendel (0,6 fte)

Operationele zaken, verhuur en vrijwilligers

Julia de Groot (0,4 fte, tot 01 juli 2023)

Natasja Peerdeman (0,6 fte vanaf 16 mei 2023)

Educatie en vrijwilligers

Laura van Waas: (0,8 fte)

Educatie en projecten

Fiona Karl (0,4 fte)

Bestuur Stichting Museum Sterrenwacht Sonnenborgh

Felix C.M. Bettonvil - voorzitter per 20-9-2021, lid sinds 01-03-2016

Steeff Klop - penningmeester per 6-7-2020

Danielle Kikken - secretaris per 16-09-2022

Rens Waters - lid per 18-7-2019

Nicoline E. Meijer - lid per 28-1-2019

Peter de Haan - lid per 20-9-2021

Bestuur Stichting Vrienden van Sonnenborgh

In 2023 werd het bestuur van de Stichting Vrienden van Sonnenborgh opnieuw samengesteld zodat deze medio 2023 de volgende samenstelling kende:

Hans Mellink

Bas Nugteren

Jan van der Geest

Steeff Klop

Voorzitter

Secretaris

Penningmeester

Lid vanuit bestuur
Sonnenborgh

In 2023 werden de statuten van de stichting vernieuwd en vereenvoudigd; op 20 februari 2024 zijn deze bij de notaris getekend. Ook werd een nieuw protocol opgesteld ten behoeve van het toekennen van aanvragen voor projectsteun door Sonnenborgh mede met het oog op de specifieke bepalingen van de drie fondsen die het grootste deel van het vermogen van de stichting uitmaken.

Raad van Advies

Gerard van der Steenhoven - directeur KNMI, opgevolgd door Maarten van Aalst.

Henk Kummeling - rector magnificus, Universiteit Utrecht

Michiel van den Broeke - directeur IMAU/UU

Sebastiaan de Vet - voorzitter KNVWS

Frans Stravers - hoofd communicatie SRON

Hans Mellink - voorzitter Vriendenstichting

Emma Vendel

Julia de Groot

Laura van Waas

Giovanni Stijnen

Frieda Klaassen

Natasja Peerdeman

Fiona Karl

Wim Schmidt

In 2023 hebben we afscheid moeten nemen van Wim die na een harde strijd tegen kanker het toch verloor. Wim was een dierbare collega en vrijwilliger die veel voor Sonnenborgh heeft betekend. Wim maakte zich bovendien hard voor het tegengaan van lichtvervuiling in Nederland. Nog steeds een te weinig onderkend probleem met negatieve gevolgen voor mens en dier. Op deze plek willen we Wim nog een keer eren en danken voor zijn inzet. We zullen hem missen.

© Wim Schmidt ◦ 1997 ◦ Dwingeloo ◦ Hale-Bopp

DANK AAN PARTNERS

UTRECHT

Universiteit Utrecht

kfhein
fonds

Koninklijk Nederlands
Meteorologisch Instituut
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

museum
vereniging

Utrecht
Marketing

CULTUUR
SCHOOL
UTRECHT

USE
NETWERK VAN
WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTRA
www.usc-netwerk.nl

PLANed.
Vereniging van Nederlandse Planetair

MIQTI

DutchCu|ture

BIJLAGE 1

FINANCIËEL OVERZICHT

Staat van baten en lasten

Bedragen in €	Realisatie 2023	Realisatie 2022
BATEN		
Publieksopbrengsten		
[1] Inkomsten museumbezoek	98.523	67.457
[2] Inkomsten programmering en educatie	107.740	66.106
[3] Inkomsten museumwinkel en koffiecorner	17.510	15.038
[4] Inkomsten ontvangsten en zaalverhuur	120.807	89.302
	344.578	237.903
Bijdragen uit private middelen		
[5] Bijdragen vriendenstichting en particulieren	21.267	17.476
[6] Bijdragen bedrijven en instellingen	52.993	58.350
[7] Bijdragen private fondsen	24.714	120.049
	98.974	195.875
Subsidies		
[8] Structurele subsidie gemeente Utrecht	150.391	140.336
[9] Incidentele subsidies	-	-
	150.391	140.336
Totaal baten	593.943	574.114
LASTEN		
Beheerlasten		
[10] Huisvesting	106.535	71.435
[11] Afschrijvingen	1.148	319
[12] Organisatiekosten	102.009	70.329
[13] Personeelskosten	296.005	261.784
	505.697	403.867
Activiteitenlasten		
[14] Activiteitenlasten materieel	34.856	38.261
[15] Activiteitenlasten personeel	339	13.103
[16] Projectlasten	22.199	120.914
	57.394	172.278
Totaal lasten	563.092	576.145
Saldo uit normale bedrijfsvoering	30.852	-2.030
Bijzondere baten		
[17] Bijdragen uit coronasteunmaatregelen	-	10.476
[18] Bijdragen uit bestemmingsfonds businessplan	-	-
Exploitatieresultaat	30.853	8.446
Resultaatbestemming		
[18] Bijdragen ihkv businessplan	-	-
[19] Toevoeging resultaat aan bestemmingsfondsen	7.405	2.027
Toevoeging aan bestemmingsfonds klimaat lab	7.793	-
Toevoeging resultaat aan algemene reserve	15.655	6.419
	30.853	8.446